

هر کسی که در خانه شما حضور دارد باید بدانند هنگام وقوع زلزله چه اقدامی انجام دهد حتی اگر شما موقع وقوع حادثه آنجا نباشید.

زنبور عطر خوش ممنوع!

پوشیدن لباس های روشن و استفاده نکردن از عطر یا اسپری های خوشبو کننده از عواملی است که خطر نزدیک شدن زنبورها را کاهش می دهد. در صورتی که زنبورها به افراد حمله کنند، باید بدون انجام هیچ گونه واکنش یا تکان دادن دستان، سر و صورت را بپوشانند تا از نیش حشرات در امان باشند. در صورت گزیده شدن، زهر زنبور باید هر چه سریع تر با ناخن خارج شود و روی زخم فشار داده نشود تا سم در جریان خون پراکنده شود. زنبور با نیش خود که در انتهای بدنش قرار دارد، فرد را می گزد. نیش زنبور عسل ماده، به کیسه محتوای زهر متصل است و پس از گزش در زخم باقی می ماند و محتویات کیسه زهر به زخم منتقل می شود. با کنده شدن نیش قسمتی از زوده زنبور هم کنده می شود به همین علت زنبور بعد از گزش قادر به ادامه زندگی نیست و می میرد. یکی از خطراتی که در محیط کوهستان و طبیعت انسان را تهدید می کند، حمله حیوانات وحشی است.

درباره مواجهه با حیوانات وحشی بدون اینکه به شما و حیوانات آسیبی برسد (بخش نخست)

کارکردهای اسپری فلفل تنباکو و ترقه برای زنده ماندن در طبیعت

حیوان چه وحشی باشد، چه اهلی قابل احترام است. خیلی ها در مقابله با حیوانات وحشی آنها را می کشند و این برای حفظ محیط زیست خطر بزرگی به حساب می آید، اما راه هایی است برای جلوگیری از خطر حمله حیوانات وحشی و کشته شدن آنها. برای کسانی که زیاد به بیابان می روند یا جنگل نوردی می کنند و کوهنوردند و کلا به طبیعت نوردی زیاد تمایل دارند، حتما روبهرو شدن با حیوانات وحشی چیز عجیبی نباشد. اما اگر شما هم می خواهید طبیعت نورد باشید، بد نیست این پرونده را بخوانید. برای نوشتن این پرونده از آموزه های پیشاهنگی و کتاب های کمک های اولیه استفاده کرده ایم. نکته ای هم که بیشتر بر آن تاکید داشتیم، درک درست و بهتر مفهوم واژه مقابلله بود که در مفاهیم و مرانامه های پیشاهنگی مقابلله با حیوان وحشی بیشتر به عنوان پیشگیری تلقی می شود تا آسیب رساندن به آن موجود زنده. سعی کردیم از تمام گونه های جانوری که ممکن است در ایران یافت شود، در این پرونده نام ببریم و روش های پیشگیری از خطر حمله آنها و همچنین بر طرف کردن خطرات ناشی از حمله آنها را در این پرونده کنار هم بیاوریم.

خرس؛ به چشم هایش نگاه نکنید

حالات خرس ها دنیایی است از ضربات خرد کننده و مهیب. آنها دندان ها و پنجه های خود را در گوشت و پوست طعمه فرو می کنند. اما خرس ها تمام تلاش خود را برای دور شدن از انسان ها انجام داده و فقط در مواردی که احساس کنند، انسان قصد آزار رساندن به آنها را دارد، حمله می کنند. در صورت روبه رویی با خرس، خون سردی باید به طور کامل حفظ شود.

واکنش نشان دادن یا حالت دفاع گرفتن زمانی که خرس ها به افراد نزدیک تر می شوند، برای آنها تهدید بوده و ممکن است این حیوانات حمله کنند. برقراری ارتباط چشمی با خرس ها نوعی تهدید برای این حیوان بوده و ممکن است در پاسخ به این برخورد آسیب برسانند.

در نزدیک شدن این حیوان با حفظ خون سردی باید از ارتکاب اعمالی مانند بالا رفتن از درخت، دفاع یا صحبت کردن با صدای بلند و جیغ زدن پرهیز کرد و همیشه یادتان باشد که هرگز بین یک خرس مادر و فرزندش قرار نگیرید و در صورتی که این اتفاق افتاد، هر چه سریع تر از پیچه خرس فاصله بگیرید. استفاده از اسپری فلفل، حرکت دستان یا پرتاب سنگ و چوب هنگام حمله این حیوان موثر است.

اگر زیر ضربات خرد کننده خرس قرار دارید ممکن است مرده جلوه دادن خود یک راه حل خوب به نظر برسد، اما در بقیه اوقات انتخاب بدی بوده و ممکن است که خرس را به جهت بررسی اوضاع به سمت شما جلب کند.

در نزدیک چادران غذا نخورید، حداقل در فاصله ۱۰۰ متر دور تر از چادر خود غذا بخورید. از ظروف مقاوم در برابر خرس ها برای ذخیره مواد غذایی خود استفاده کنید و آنها را دور از دسترس قرار دهید و همیشه در حالی که کمپ نزدیک شوید که اسپری فلفل در دستتان آماده باشد.

در بعضی از مناطق صدای تفنگ برای خرس های گرسنه مانند زنگ شام است. معمولا خرس ها در مناطقی مانند جنگل های کالاهو و ارسباران در مناطق شمالی ایران یافت می شود.

گرگ؛ از انسان می ترسد

پیری زبر و سفید رنگ می شود. سری پهن و گردنی قوی دارند. دندان های آنها هم قوی است. بعضی از گرگ ها هم در جنگل ها، دشت ها، کوه ها و کوهپایه ها زندگی می کنند و از خانه و خانواده شان دفاع می کنند. آنها در صورت نیاز از پرندگان، بی مهرگان مثل مار، پستانداران کوچک مثل موش و خرگوش و حتی حشرات تغذیه می کنند و از جمله حیواناتی اند که هم در روز و هم در شب به شکار می روند. گرگ ها روانشناسان خوبی هم هستند و قبل از حمله طعمه خود را به خوبی از نظر ضعف جسمانی و روحی شناسایی می کنند. آنها طبیعت را از وجود حیوانات مریض و غلیل پاکسازی می کنند. معمولا لانه خود را در مکانی می سازند که از نظر استتار، وجود آب و طعمه غنی باشد.

راه های مقابلله با گرگ

باید خون سردی را حفظ کرد و با شجاعت، آرام و آهسته با فریاد زدن و به صدا در آوردن ظروف، سوت، پرتاب سنگ و چوب و عبور دسته جمعی از جلوی آنها و خیر فاشدن در چشمان این حیوان یا فرار نکردن از پیش آن به جای تحریک این حیوان به حمله، آن را از محیط دور کرد.

گرگ ها شکار چپان ماهری هستند، به خصوص اگر در فصل سرما باشند یا کمبود غذا محدود زندگی خارج از آبادی مجبور به حمله به گله گوسفند یا حیوانات اهلی شوند. معمولا گرگ ها گروهی حمله می کنند و این حمله ها می تواند تهدیدی جدی برای صحرانوردان یا اکپ های کوهنوردی باشد. در آموزش های کوهنوردی نیز این حمله ها در نظر گرفته می شود، معمولا کوهنوردان در چنین شرایطی با ایجاد سرو صدا باعث می شوند تا گرگ ها از آنها فاصله بگیرند یا با ایجاد آتش در جلوی چادرها و روشن کردن چراغ قوه ها در چادرها باعث ترس گرگ ها می شوند. در این شرایط کوهنوردان با ایجاد سرو صدا با ظرف و غذای و بالابردن صدای رادیو یا استفاده از کلنگ های کوهنوردی آماده مبارزه می شوند.

گرگ خاکستری در بیشتر مناطق ایران زندگی می کند و روستاییان و گردشگران بارها این موجودات درنده را در بیابان ها دیده اند. گرگ ها از اجساد سگ ها هستند که از انسان ها می ترسند و عمده غذای آنها از حیواناتی مثل آهو، قوچ، یاز و سایر سم داران تهیه می شود. آنها قدرت شنوایی بالایی دارند و حس بویایی گرگ ها بسیار قوی است. گرگ ها دست هایی پنج انگشتی دارند و پاهای آنها چهار انگشتی است. طول آنها تا حدود یک متر تا ۱.۵ متر است و ۵۰ تا ۶۰ کیلو گرم وزن دارند. عمر آنها هم طولانی است. موی بدن این موجودات معمولا در

عقرب؛ عاشق کفش های شماست

چون اکثر عقرب ها در شب دنبال شکار می روند برای همین باید قبل از خواب داخل چادر خود را خیلی دقیق بررسی کنید و زیر فرش و وسایل را کنترل کنید؛ چون اکثر خزندگان از تنباکو بیزارند و اگر اطراف چادرها یا مکان فعالیت را با پودر تنباکوی خیس خورده به مدت ۳ یا ۴ ساعت بپوشانید، عقرب سمت چادر نمی آید. در زمان استراحت تمام منافذهای ورود حشرات و خزندگان به داخل چادر یا کیسه خواب را مسدود کنید.

از روشن کردن چراغ و آتش در داخل چادر پرهیز کنید. همچنین می توانید قبل از ایجاد کمپ یا محل استراحت محیط را سمپاشی کنید تا از عبور و مرور حشرات و خزندگان جلوگیری شود؛ معمولا این سم ها برای مار و عقرب ۴ تا ۷ روز اثر دارد.

زهر بیشتر عقرب ها به جز عقرب هایی که در آخرین حلقه دم آنان دو کیسه زهر وجود دارد، کشنده نیست. عقرب ها در محیط منازل قدیمی و خشتی و کاهگلی یا گورستان های قدیمی و در خرابه ها و مخصوصا مناطق گرم و خشک و نقاط کوری در فصل گرم پیدا می شوند. این موجودات عموما رنگ زرد و سیاه و خاکستری دارند و زهر عقرب های کوری خطرناک تر است. روستاییان و کوهنوردان می دانند که عقرب به بوی پای انسان علاقه دارد و به همین دلیل داخل کفش آنها می رود و زمانی که در این مناطق می خواهید کفش بپوشید باید کفش را خالی کنید؛ همچنین در زمان استراحت ممکن است پای افراد رانیش بزنند.

اگر در شب نور چراغ قوه را روی عقرب بیندازید، حیوان به بالای پروبدر خلاف مار حرکت می کند.

در مقابل حیوانات درنده خون سرد باشید

در صورت مقابلله با حیوان سعی کنید با پرتاب سنگ، چوب و... از دور با حیوان مبارزه کنید و جواب حمله را بپذیرید. در هر حال بهترین اسلحه برای مقابلله با حیوان حفظ آرامش، خون سردی و رعایت نکات ایمنی و حفاظتی است.

حیوانات درنده که بیشتر در جنگل ها پیدا می شوند هم ممکن است گاهی خطر آفرین باشند، برای همین بد نیست کمی هم درباره چگونه روبهرو شدن باین حیوانات بدانید. سعی کنید با پوشیدن لباس اضافی، بدن را بزرگ جلوه دهید؛ با حفظ آرامش و خون سردی و نشان دادن شجاعت خود، نترسید.

هیچ وقت در صورت مشاهده حیوان سریع عقب نشینی و جهت مسیر برگشت را انتخاب نکنید، بلکه مسیر خود را به چپ یا راست منحرف و زیر چشمی حیوان را کنترل کنید. نباید عملی از شما سر بزند که حیوان احساس خطر، ضعف و ترس در شما بکند. همیشه اسپری فلفل همراه داشته باشید.

هیچ وقت در صورت مشاهده حیوان سریع عقب نشینی و جهت مسیر برگشت را انتخاب نکنید، بلکه مسیر خود را به چپ یا راست منحرف و زیر چشمی حیوان را کنترل کنید. نباید عملی از شما سر بزند که حیوان احساس خطر، ضعف و ترس در شما بکند. همیشه اسپری فلفل همراه داشته باشید.

سگ؛ اگر حمله کرد فرار نکنید

سگ ها بلند چطور از قلمروی خود محافظت کنند. سگ گله معمولا تجاوزگر را غافلگیر می کند و تار سیدن صاحب خود بدون حرکت نگه می دارد. سگ ها معمولا پارس کردن به حیوانات وحشی مانند گرگ یا انسان متجاوز هشدار می دهند. در صورتی که این کار آنها اثر بازدارنده نداشته باشد، ابتدا به آهستگی شروع به غرش و بعد شدیدتر پارس می کنند، اگر این کارها بی اثر باشد، حمله می کنند. اگر انسان به چشمان سگ خیره نشود و حرکتی تحریک کننده از خود نشان ندهد، با حفظ فاصله و بی توجهی مسیرش را عوض و خشم حیوان آهسته آهسته فروکش می کند، حتی ممکن است سگ مهربان شود، دم تکان دهد و جلوی فرد جست و خیز کند. در صورتی که به اکثر سگ ها گفته شود (کوچو، کوچو) اظهار دوستی و مهربانی می کند سگ های مهاجم دم بلند، گوش های تیز و چشمانی درشت و خشن دارند و به سمت فرد حمله می کنند. اگر سگ حمله کرد، نباید فرار کنید، بلکه با خون سردی و بی توجهی و در حالی که به چشمانش خیره نشده اید، زیر چشمی مراقب آن باشید. سعی کنید با اتوم یا چوب دستی حیوان را بزنید، بلکه با حفظ روحیه، چوب یا اتوم را آماده در دستان، جلوی سینه نگه دارید؛ باین روش سگ اغلب از نزدیک شدن به شما منصرف می شود. اصولا سگ ها بر عکس گرگ ها به خفه کردن انسان علاقه ای ندارند، بلکه با گاز گرفتن پاچه شلوار یا استین انسان او را متوقف می کنند. در این صورت سعی کنید لباس، کیف یا کوله پشتی خود را جلوی بدن بگیرید تا آن را گاز بگیرد و به تدریج این کار را آن قدر تکرار کنید تا از محدوده محافظت سگ خارج شوید. اکثر سگ ها مانند گرگ ها از صداهای بلند، انفجار ترقه و... می ترسند و فرار می کنند. (باید توجه داشت که شیوه مبارزه با سگ ها برای سگ هاربی اثر است)

مار؛ حواس خود را جمع کنید

را جمع می کند و آماده حمله دوباره می شود. در زمان استفاده نکردن از نیش ها، آن را در عمق دهان تا می کند. مار سمی مانند حیوانات دیگر و انسان ها در دفاع از خود به حیوانات بزرگ (غیر از شکار تغذیه ای) حمله می کند. معمولا هدف راسمی می کند و برای پرهیز از آسیب دیدگی و ذخیره کیسه زهر به آرامی از محل دور می شود. برخی مارها کف جاده ها و مسیرها دراز می کشند و منتظر طعمه خود هستند یا دارند از خورشید انرژی می گیرند. در این صورت ممکن است کسی را که زیاد به آنها نزدیک شود، گاز بگیرد. ۶۰ درصد نیش مارها بر پا و ساق پا و بقیه به دست یا ساعد است؛ برای همین در بیابان و کوهستان همیشه باید مراقب اطراف بود. مخصوصا باید بدانید که دست و پای خود را کجا قرار دهید. در این مواقع همیشه چکمه، بوتین و ساق بند به پا داشته باشید و در بالا رفتن از صخره ها، چیدن گل، گیاه، میوه، عبور از غلغله های بلند و... پیش از اندازه احتیاط به خرج دهید.

در کشور ما همه نوع مار وجود دارد و می توان این را به دو دسته بزرگ تقسیم کرد. مارهای سمی که دارای دندان نیش فوقانی و پیشین هستند که دندان آنها مجهز به کیسه ای ملو از زهر است. مردمک چشم این مارها بیضی شکل و فرورفته است و در دو طرف سر حفره ای بین دو چشم خود دارند. سر این نوع مارها مثلثی شکل است و از پولک های ریز پوشیده شده است. طول این نوع مارها در مقایسه با مارهای غیر سمی معمولا کوتاه تر است. حدود ۲۰ درصد از مارها سمی اند و اکثر آن در زیر سنگ، بوته های گیاهی، درختچه ها و قسمت هایی شبیه به آن یا محیط هایی که مارمولک، آفتاب پرست یا موش و... وجود داشته باشد، زندگی می کنند. همچنین برای زندگی مارها مکان هایی مثل لانه های کاه موش ها، زیر تنه های خشک درختان یا انبارهای چوب و آماده که برای تخم گذاری از این موارد استفاده می کنند، جای مناسبی است. در هوای سرد گزش مار ممکن است خفیف و کم عمق باشد. مار پس از گاز گرفتگی دوباره چند روز زده یا خود